SERIJA NOVAC · I

Prvi euro

Kamo ide novac od prve zarade do mirovine

IZDANJE 2027.

SOLIDUS DIGITAL

SERIJA NOVAC · I

Prvi euro

Kamo ide novac od prve zarade do mirovine

Izdanje 2027.

SOLIDUS DIGITAL

© 2027. Sva prava pridržana.

Sadržaj

Kako čitati ovu knjigu

Dio I - Tvoja plaća

1. Piše 1.200, sjeda 900

2. Tri broja koja zovemo plaćom

3. Novac koji nije tvoj, a tvoj je

4. Zašto svi ne plaćaju jednako

5. Ugovor koji si potpisao

Dio II - Zajednički novac

6. Porez koji plaćaš i kad ne radiš

7. Najveći popis kupnje u državi

8. Što si dobio za svoj novac

9. Grad, županija, država, Europa

10. Kad država troši više nego što ima

Dio III - Tvoj novac

11. Tko određuje cijenu

12. Novac koji tiho nestaje

13. Zašto trošimo više nego što želimo

14. Igra u kojoj kuća ne gubi

15. Kamo odlazi moj novac

16. Zaštitna mreža

17. Kamata radi za nekoga

18. Kredit, kartica, minus, brzi zajam

19. Rizik i tko ga snosi

20. Račun, kartica i tko je s druge strane

21. Potpis

22. Ono što ti nitko neće reći

Dodatak A - Brojke, stanje 2026.

Dodatak B - Gdje se to provjerava

Dodatak C - Pojmovnik

Dodatak D - Za nastavnike

Dodatak E - Rješenja zadataka

Kako čitati ovu knjigu

Ovo nije udžbenik i ne mora se čitati s olovkom u ruci.

Nije napisana ni za neku određenu dob. Nigdje se ovo ne uči u školi, pa ljudi do većine ovoga dolaze slučajno, obično nakon što ih je nešto već skupo stajalo. Ako nešto od onoga što slijedi nisi znao, to o tebi ne govori ništa loše - govori o tome da se kod nas nigdje ne uči.

Kroz cijelu knjigu pratimo jednog čovjeka. Marko ima dvadeset četiri godine, upravo je dobio prvi pravi posao u Hrvatskoj i o novcu zna otprilike onoliko koliko zna većina ljudi - dakle malo, a misli da zna dovoljno. Sve što on otkriva, otkriva redoslijedom kojim se to u životu i događa.

Nijedan pojam nije uveden prije nego što treba. Zato je najbolje čitati od početka.

Knjiga ima tri dijela. Prvi prati Markovu plaću od ugovora do računa (poglavlja 1-5). Drugi prati zajednički novac - poreze, proračun i javni dug (6-10). Treći je o onome što Marku ostane (11-22).

Na kraju svakog poglavlja stoji rubrika **„Izračunaj sam"**. Zadaci su namjerno kratki i većinu se može riješiti olovkom na papiru; gdje treba kalkulator, to piše. Nisu obavezni - ali tek se u njima pročitano pretvara u ono što znaš primijeniti.

Zadnji zadatak u svakoj rubrici namijenjen je razgovoru s nekim drugim, jer se o novcu najbrže uči kad se otkrije da netko o istoj stvari misli suprotno.

Knjiga se može čitati sama, a može se koristiti i u nastavi - za to je na kraju Dodatak D.

Rješenja zadataka iz rubrike „Izračunaj sam" nalaze se u Dodatku E na kraju knjige.

Brojke u knjizi zaključene su s 2026. godinom - zato izdanje nosi oznaku 2027. - i s vremenom će zastarjeti. Zato su sve na jednom mjestu, u **Dodatku A** na kraju, gdje se lako provjere i zamijene. Ono što ne zastarijeva je redoslijed koraka i način razmišljanja - a to je zapravo ono čemu knjiga služi.

Posljednja napomena.

Ova knjiga ne govori je li ovakav sustav dobar ili loš, pravedan ili nepravedan. Objašnjava kako funkcionira. Zaključak je tvoj, i on je jedini dio koji nitko ne može napisati umjesto tebe.

DIO I

Tvoja plaća

POGLAVLJE 1

Piše 1.200, sjeda 900

Piše 1.200, na račun sjeda 900.

Marko je to prvi put vidio u utorak ujutro, u redu za kavu, na ekranu mobitela. Aplikacija banke javila je uplatu. Stajao je s telefonom u ruci i gledao broj koji nije očekivao.

Tri tjedna prije toga sjedio je u uredu na prvom katu i potpisivao ugovor o radu. Sjeća se da je bio nervozan i da ga je potpisao prebrzo, kao čovjek koji ne želi pokazati da ništa ne razumije. Ali jedan je broj vidio jasno, jer ga je tražio prije svega ostalog. **Bruto plaća: 1.200,00 eura.**

Nije to bilo bogatstvo. Bilo je dovoljno. Dovoljno da se odseli od roditelja, da plati najam sobe u stanu koji dijeli s još dvoje ljudi, da ne mora računati svaku kavu. Marko je tijekom tri tjedna između potpisa i prve plaće u glavi već potrošio taj novac nekoliko puta. Najam, hrana, gorivo, telefon, nešto sa strane. Znao je točno kako će izgledati mjesec s 1.200 eura.

Bila mu je to prva plaća u Hrvatskoj nakon devetnaest mjeseci u Irskoj.

Ondje je zarađivao više. Radio je u skladištu kraj Dublina, u smjenama, i brojka na računu bila je gotovo dvostruka. Nije mu ostajalo ništa više nego sada, jer je i sve ostalo bilo dvostruko skuplje, ali brojka je bila veća i to je nešto značilo dok ju je gledao.

Otišao je s dvadeset dvije godine, bez plana.

Nitko ga nikad nije naučio kako ovdje išta funkcionira - ni kako se čita plaća, ni kamo odlazi ono što se odbije, ni tko o čemu odlučuje. Ono što je znao, čuo je za stolom i na internetu: da je sustav pokvaren, da ovdje nema života i da tko može, odlazi.

Možda je to bilo točno. Možda nije. **Marko nije imao kako provjeriti**, pa je napravio ono što se u takvim slučajevima radi - otišao je onamo kamo su išli svi ostali.

Vratio se u ožujku. Ljudi su ga pitali kako je bilo, a on je govorio da je bilo dobro, jer nije znao kako se u dvije rečenice kaže da je bilo dobro i da je svejedno otišao.

A onda je na račun leglo 900 eura.

Da budemo precizni - 894 eura. Ali Marko se ne sjeća točnog iznosa. Sjeća se da je pomislio da je netko negdje pogriješio.

Prva pomisao: greška

To je normalna prva pomisao. Nešto se dogodilo. Krivo su upisali. Zaboravili su nešto obračunati. Radio je nepun mjesec, možda je to.

Marko je izbrojao dane. Radio je pun mjesec.

Otvorio je ugovor još jednom, sad polako, kao što ga je trebao pročitati prvi put. Broj je i dalje bio ondje. Tisuću dvjesto eura. Nije bilo zvjezdice, nije bilo fusnote, nije bilo rečenice sitnim slovima koja bi objasnila zašto na račun dolazi tristo eura manje.

Bila je, doduše, jedna riječ koju je preskočio.

Bruto.

Marko je znao tu riječ. Svi je znaju. Čuo ju je stotinu puta - u vijestima, od roditelja, u razgovoru za posao. Znao je da postoje bruto i neto i da to nije isto. Ono što nije znao jest koliko se razlikuju, i kamo odlazi razlika.

Tristo eura mjesečno.

Napravio je ono što svi rade. Pomnožio je s dvanaest.

Tri tisuće šesto eura godišnje.

To više nije bila greška u obračunu. To je bio novac za koji je Marko upravo shvatio da će ga zaraditi, ali ga nikad neće vidjeti.

Druga pomisao: pitanje

Kad prođe prva pomisao, dolazi druga, i ona je zanimljivija.

Ne *je li* to u redu. Nego - **kamo je otišao taj njegov silni novac?**

Tristo eura ne nestaje. Novac ne isparava. Netko ih je primio. Nešto su platili. Postoji put kojim su te tri stotine eura otišle od Markovog ugovora do nekog računa, i taj put nije tajna - samo ga nitko nije objasnio.

Marko je tog tjedna pitao nekoliko ljudi.

Kolega za susjednim stolom rekao je da je to porez. Rekao je to onim tonom kojim se govore stvari koje se smatraju očitima. Marko je pitao kakav. Kolega je slegnuo ramenima i rekao da ne zna.

Majka je rekla da su to porez i doprinosi. Znala je i da su doprinosi za mirovinsko i zdravstveno. Kad ju je Marko pitao gdje su ti njegovi doprinosi sada, na kojem računu stoje, majka je rekla da vjerojatno negdje

stoje na nekom računu. Rekla je to bez uvjerenja, kao čovjek koji odgovara na pitanje koje si sam nikad nije postavio.

Prijatelj koji radi u inozemstvu rekao je da su kod nas najveća davanja u Europi. Marko je to poslije provjerio. Nije bilo točno. Nije bilo ni daleko od istine, ovisno o tome što se točno mjeri - ali nije bilo točno onako kako je prijatelj rekao.

Internet je rekao sve i ništa. Tri kalkulatora dala su tri malo različita iznosa. Jedan član na forumu tvrdio je da država uzima pola. Jedan komentar ispod tvrdio je da uzima trećinu. Nitko nije objasnio zašto.

U tome je cijela poanta ovog poglavlja.

Marko je pitao pet izvora i dobio pet fragmenata. Nijedan nije bio potpuno pogrešan. Nijedan nije bio potpun. A radi se o novcu koji je sam zaradio, o iznosu koji će mu se odbijati svaki mjesec sljedećih četrdeset godina.

Što još ne zna

Marko u tom trenutku ne zna nešto što mijenja cijeli račun.

Ne zna koliko njegov rad zapravo košta poslodavca.

Marko misli da zna. Misli da je odgovor 1.200 eura, jer to piše u ugovoru. Misli, dakle, da poslodavac izdvoji 1.200, da od toga njemu dođe 900, i da je tu razlika onih tristo eura koje traži.

Nije tako. Broj je veći.

Koliko veći i zašto - to je sljedeće poglavlje. Za sada je dovoljno znati da između onoga što poslodavac plati i onoga što radnik dobije ne postoje

dva broja, nego tri. Marko zna samo za dva. Onaj treći, najveći, nikad nije vidio, jer ne piše nigdje gdje bi ga mogao pronaći.

Većina ljudi u Hrvatskoj radi cijeli život i taj treći broj ne vidi nikad.

Zašto je ovo važno prije nego što ti se dogodi

Marko ima dvadeset četiri godine i ovo saznaje na dan prve plaće. To je kasno, ali nije prekasno.

Neke stvari se saznaju kasnije i skuplje koštaju.

Čovjek koji potpiše jamstvo za kredit prijatelju, a ne zna što je jamstvo, sazna dvije godine kasnije kad prijatelj prestane plaćati kredit.

Čovjek koji uzme brzi zajam od 500 eura, jer mu treba do plaće, a ne zna razliku između kamatne stope i efektivne kamatne stope, sazna kad vrati konačan iznos od 700 eura.

Čovjek koji cijeli život plaća doprinose, a nikad nije izračunao kolika ga mirovina po tim pravilima čeka, sazna s pedeset pet ili šezdeset. U dobi kad se više ništa ne može ispraviti ni učiniti.

Nijedna od tih stvari nije zamka. Nijedna nije skrivena. Sve su zapisane, javno dostupne i objašnjene - samo ne na jednom mjestu, ne jednostavnim jezikom i ne prije nego što ti zatrebaju.

Ova knjiga ide tim redom: prvo objašnjenje, pa onda situacija.

Što slijedi

Krenut ćemo od Markove plaće, jer je to mjesto na kojem većina ljudi prvi put upozna sustav.

Pratit ćemo onih tristo eura. Vidjet ćemo tko ih uzima, po kojem pravilu i s kojim obrazloženjem. Pratit ćemo ih dalje - u proračun, u mirovine, u škole, ceste i bolnice - i onda natrag, do pitanja što je Marko za taj novac dobio.

Zatim ćemo pogledati ono što mu ostane, i zašto tih 900 eura vrijedi manje svake godine. Zašto ih je lakše potrošiti nego zadržati. Što se dogodi ako nešto od toga odvoji, a što ako posudi.

I na kraju ćemo se vratiti Marku, četrdeset godina kasnije, i vidjeti što mu je od svega toga ostalo.

Ništa od toga nije komplicirano. Svaki pojedini dio može se objasniti u nekoliko minuta i izračunati olovkom na papiru. Kompliciran je samo dok se gleda odjednom.

Zato idemo redom.

Počevši od jednog broja koji Marko još nije vidio.

ŠTO SAD ZNAŠ

- Bruto iz ugovora i iznos na računu nisu isti broj - razlika je oko četvrtine.
- Ta razlika ne nestaje: netko je prima, po pravilima koja su javna.
- Između poslodavca i radnika ne postoje dva broja, nego tri.

Izračunaj sam

1. Pomnoži svoju zamišljenu prvu plaću - ili plaću za posao koji bi želio raditi - s dvanaest. Zapiši taj iznos.

2. Sad uzmi da ti od svakih 100 eura bruto plaće na račun sjedne otprilike 75. Izračunaj koliko ti od tog godišnjeg iznosa stvarno sjedne na račun.

3. Razlika između ta dva broja je iznos koji ćeš zaraditi, ali nikad ga nećeš vidjeti - u jednoj godini.

4. Pomnoži tu razliku s 40, koliko otprilike traje radni vijek.

Zapiši taj zadnji broj i drži ga na umu do kraja knjige. Na kraju ćemo pogledati što si za njega dobio.

BESPLATNI ULOMAK · SERIJA NOVAC

Prvi euro

Ovo je bio besplatni ulomak. U cijelom izdanju čeka te još:

- Tri broja koja zovemo plaćom: bruto, neto i trošak poslodavca
- Doprinosi, stupovi i porez: kamo ide tvoj novac
- Ugovor o radu: što mora pisati
- Inflacija, kamate, krediti, kartice i minus
- Dodaci: brojke za 2026., pojmovnik i rješenja zadataka

Cijelo izdanje · 27 €

229 stranica · preuzimanje odmah nakon plaćanja · bez pretplate
Povrat novca u 14 dana: javi nam se i napiši što ti je nedostajalo.

Kupnja: payhip.com/b/8Shq2